

Smilujte se nad smilkou

Jak pečovat o unikátní horské louky

Hej, hospodáři!

Horské louky to nemají lehké. Rostou z kamení, dlouho je pokrývá sníh a jen co sejde, vystaví se věčnému větru.

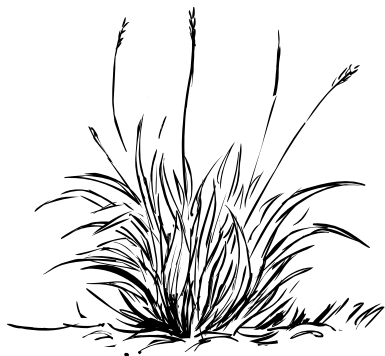
Byliny se plazí při zemi, i trávy jsou nízké, s listy zkroucenými do roličky, drsní bojovníci s drsným počasím.

Nejdrsnější z trav je smilka, drobná tráva tuhá tak, že připomíná dráty.

Smilkové louky to nemají lehké, a přece tady jsou. Zatím. Ovce s pastýři zmizeli, zmizela pastva i tradiční kosení, a tak jsou tyhle louky na ústupu též.

V Beskydech je zatím máme. Hej, hospodáři, umíte se o ně postarat?

CO JE SMILKA →

Seznamte se: tohle je smilka tuhá (*Nardus stricta*). Je to chudák tráva, sirotek. Ve svém rodu z čeledi lipnicovitých nemá další příbuzné. Roste na nejchudších půdách v podhůří a v horách Evropy a západní Asie. Vytváří výrazné trsy. Čepele listů jsou svinuté a na omak drsné. Stébla s klasy jsou vysoká jen 10–50 cm. Drsný život ji naučil rozmnožovat se nejen ze semen, ale i z kořenů.

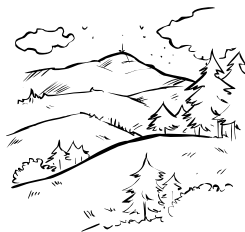
JAK POZNÁTE SMILKOVOU LOUKU →

Jak poznáte, že je louka *smilková*?

TEST: Za každou kladnou odpověď si připište 1 bod.

1.
Máte pozemek?

2.
**Máte pozemek
a není na něm dům,
dálnice, oranice,
skládka ani les?**

3.
**Je z pozemku tak
málo sena, že se
vám chce brečet?**

4.
**Je tráva tak tuhá,
že ji ani koza
nechce žrát?**

VÝSLEDEK TESTU:

0 bodů   Všichni jsme si rovni, ale s bezzemky teď nemluvíme. Takže sorry.

1 bod   Gratulujeme, ale louka to není. Takže sorry.

2 body   Patrně jste šťastným(?) majitelem pastviny nebo louky. Neradíme vám, ať ji zastavíte. My se ale bavíme o vzácných smilkových trávnících. Takže sorry.

3 body   Chudých luk jsou mraky, každá ale nemusí být smilková. Takže sorry.

4 body   Pokud kozu nepasete na umělé sjezdovce, patrně jste šťastným(?) majitelem smilkové louky. Gratulujeme! Smilkové louky jsou v celé Evropě na ústupu. Pokud se o tu svoji dobře postaráte, dříve či později vás proslaví.

Proč jsou smilkové louky důležité

HLEĎ NA DROBNÉ KVÍTKY ROZSYPANÉ V TRÁVĚ,
TAM KVĚTE PRSTNATEC, CO VONÍ PO BEZU.
TAM LETÍ HNĚDÁSEK, TEN ZIMOMŘIVÝ MOTÝL.
A TAM ČNÍ LYSÁ. NA TU UŽ NEVLEZU.

Všechno jsme v životě podřídili účelu, pojďme s tím na chvíli přestat. Smilkové louky dávají život vzácným rostlinám a motýlům. A lidem? Krásné chvíle, výhledy a ujištění, že nejsou kdekoliv, ale v Beskydech.

Smilková louka není továrnou na seno, ale útočištěm unikátního společenství živých organismů. Jsou to skromní hosté, za byt vám budou vděční.

Jak pečovat o smilkové trávníky

1. Podrobte svou louku letadlovému testu.
2. Dopřejte své louce doporučenou péči.
3. Napřesrok test zopakujte.

Letadlový test

Jak je na tom vaše smilková louka? Postavte se na louku s rozpaženými rukama a vyjděte vpřed. Můžete přitom vrčet nebo mírně manévrovat. Co se stane?

-
a) Neuděláte ani deset kroků a uvíznete v roští. Jste-li žena, usínáte, a princ nikde.	→ Probuďte se! Řežte a sekejte, dokud pod nohama nespátříte trávu. Pak test opakujte.
-
b) Uděláte aspoň deset kroků, nezavadíte o křoví, ale ani o kvetoucí rostliny.	→ Louku kosíte, a to je dobře. Vypustíte na ni ale také ovce. Ovčí péče obohatí chudý porost o nádheru obyčejných i velmi vzácných kvetoucích rostlin.
-
c) Uděláte krásných deset kroků, pod nohama občas kvítí, a jdete volně stále dál.	→ Na pozemku zjevně hospodaří rozum s ovce, louka se tetelí radostí jako vzduch o polednách. Chcete-li její radost změnit v nezřízené nadšení, dejte ovčím co 3–4 roky volno a louku místo vypásání pokoste.
-

K ideálu stačí málo: střídat kosení s pastvou

Příroda nemá ráda prázdno. Louka je *prázdno*. *Plno*, to je pro přírodu les. Les bez péče zůstane lesem, louka bez péče se v les promění. Jak na to šli naši dědové? Louky kosili nebo přepásali. Když se jim zdály moc chudé, pohnojili je. Když přišla potřeba, zorali je a pěstovali na nich chvíli obilí. Pak je zase zatravnili. Pestrá péče vychovávala pestré louky.

Zarůstání luk začíná nesklízenou travou. V ní se brzo uchytí náletové dřeviny, ty začnou bujet – a dál už to znáte.

Nejběžnějším druhem péče o louky je proto ruční **kosení**.

Jednotvárná péče ale horským loukám nesvědčí. Dlouhodobé kosení a svoz sena vede k ochuzování už tak chudé půdy o živiny.

Dlouhodobá **pastva** zase vede ke změně druhové skladby rostlin a louky mění v pastviny. Na nich přežívají jenom kytky, kterým pastva nevadí. Bohatství mizí.

Ideální je **střídat** pastvu dobytka s (ručním) kosením. Krávy, ovce, kozy – každá tlama dobrá.

Pozemek se ale nesmí spásat příliš intenzivně. Čím větší je rozmanitost péče, tím větší je bohatství života. Po 3–4 letech kosení je proto dobré louku přepást. A po několika letech pastvy byste měli dát ovčím volno a nahradit je kosou.

Mazaný hospodář se dovtípí, že střídání je možné nejen v čase, ale i v prostoru. Část louky můžete spásat, část sklízet a po 3–4 letech všechno pěkně protočit.

Poměr let pastvy a kosení můžete změnit také. Jde ale o pestrost, a proto by žádná péče neměla trvat nepřetržitě déle než 3–4 roky.

Kdy kosit?

Nejlépe až uprostřed léta. To už jsou květiny i trávy odkvetlé. Stihla dozrát semena všech druhů, včetně těch, které se s dozráváním loudají.

Když na ně počkáte, zachováte krásu louky v celém jejím bohatství.

Když na ně nepočkáte, prostor brzy ovládne jen několik dominantních druhů. A to je nuda.

KDYŽ KOSA NESTAČÍ →

**Z LOKÁLNÍCH KVĚTŮ?
MOC DĚKUJU.**

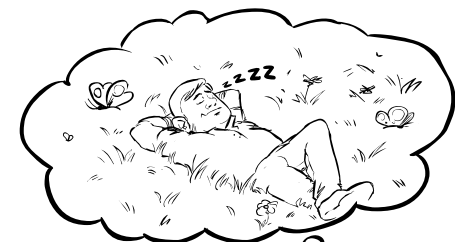
Co s křovím a náletem?

Je třeba vytáhnout do boje! Vynechejte napalm, dostatečným nástrojem je pila.

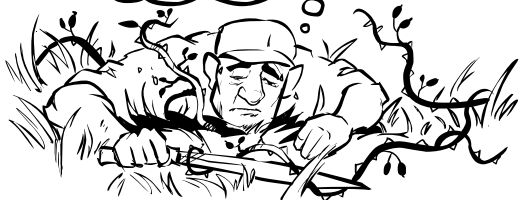
Pak pokoste starou trávu a počkejte, až naroste nová. Tu znovu koste, každým rokem louku sklízíte a sledujete, jak se mění.

Začne se v ní znovu objevovat život v podobě drobných, ale o to hezčích květů a roztodivného hmyzu.

CO ZA TO →

...A KVĚTY POKVĚTOU
A MOTÝLI TĚ BUDOU
KŘÍDLY OVÍVAT...

Jak se vám smilková louka odmění?

Na smilce nevyděláte. Což nevadí: štěstí si za prachy stejně nekoupíte. Jistě si vystačíte s dobrým pocitem moudrého hospodáře, jemuž osud svěřil přírodní klenot, a on se o něj vzorně postaral.

Uvažte:

- + Právě vaše pozemky jsou vzácným dílkem skládačky našeho přírodního bohatství. Kdo z nás to má?
- + Pro zachování národních hodnot uděláte mnohem víc na louce než na vlasteneckých barikádách.
- + Dáte život bytostem, které by jinak živé nebyly. Tohle běžně zvládá jenom žena nebo stvořitel.
- + Darujete lidem pohledy, výhledy, vhled i vyhlídky na příznivou budoucnost.

Co za to? VELKÝ RESPEKT.

NORMÁLNĚ VÍTAT
NĚCHODÍM, ALE TEBE
JSEM CHTĚL VIDĚT
NA VLASTNÍ OČI.

TAK SI TU LEŽÍ, LOUKA. BOŽÍ I LIDSKÉ DÍLO.
VŠICHNI JSME BOHATŠÍ, NIKOHO NEBYLO.

TAHLE ZEMĚ NÁS
POTŘEBUJE.

V Beskydech by chtěl žít každý

Protože jsou malebné. A proč jsou Beskydy malebné? Protože se v nich střídají lesy, louky a pastviny. Kdyby byly celé zarostlé lesem, žilo by se hůř nám, zvířatům i kytkám.

Potíží je, že se dnes na horských loukách nehospodaří. Proto zarůstají a mění svůj charakter.

Projekt *Záchrana smilkových trávníků v EVL Beskydy* je zaměřen na péči o horské louky a pastviny. ČSOP Salamandr s pomocí majitelů pozemků a hospodářů pečuje o 50 hektarů smilkových trávníků. Snaží se bránit jejich zarůstání, zlepšit jejich stav a vrátit na ně typické kytky jako voňavou mateřídoušku nebo barevný hvozdík.

ČSOP Salamandr

Jsme spolehliví a vytrvalí v tom, co pro přírodu a krajinu Beskyd děláme.

Péče: Sázíme původní dřeviny do lesů, pečujeme o vzácné louky, bojujeme s invazními rostlinami.

Projekty: Provádíme průzkumy a navrhujeme péči o cenná území, tvoříme projekty.

Informace: S rozumem vytváříme naučné stezky, brožury a letáky, vydáváme Zpravodaj CHKO Beskydy.

www.salamandr.info

Ministerstvo životního prostředí

Námět Barbora Krupová. Texty Barbora Krupová a Karel Melecký. Kresby Petr Vyoral. Fotografie Barbora Krupová a Jan Ševčík. Grafická úprava Karel Melecký. Tisk GRAFIA NOVA s. r. o., Zašová. Náklad 500 výtisků. V roce 2016 vydal ČSOP Salamandr, Rožnov pod Radhoštěm.

Tato brožura byla vydána v rámci projektu *Záchrana smilkových trávníků v EVL Beskydy*, který je podpořen z finančního nástroje Evropské unie LIFE.